

Posudek oponenta diplomové práce

Autor, název, místo, rok, rozsah práce, vedoucí práce: Petr Procházka, Znalosti, postoje a názory žáků devátých tříd o soudobých dějinách, 2024, 60 stran,
Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Pinkas, Ph.D.

Hodnotící kritéria

	splňuje	splňuje z větší části	splňuje z menší části	nesplňuje
Problematika a cíl práce jsou zformulovány a odpovídají zadání a názvu práce.	X			
Metody využitě autorem jsou adekvátní vzhledem k cíli práce a tématu.	X			
Autor se opírá o relevantní prameny a literaturu.	X			
Struktura práce je vyvážená a logická.		X		
Zpracování vykazuje rysy originality a vlastního přínosu.	X			
Práce je prosta gramatických a stylistických chyb.	X			
Práce je psána kultivovaným odborným jazykem za použití správné terminologie.	X			
Autor správně cituje.		X		
Autor nic podstatného neopomenul (obsah, úvod, závěr, seznam pramenů použité literatury, anotace v češtině a cizím jazyce, rozsah odpovídá zadání).	X			
Autor pravidelně konzultoval s vedoucím práce				

Celkové hodnocení (slovně)

Petr Procházka se ve své práci věnuje relevantnímu tématu výzkumu stavu výuky soudobých dějin. Těžiště praktické části spočívá ve sběru dat ze sedmi různých škol, což je vzorek dostatečný, zahrnující 155 žáků ze základních škol i gymnázií z Prahy i regionu jihozápadních Čech.

Na práci oceňuji celkový design výzkumu, zahrnující teoretickou přípravu nastudováním vybraných předchozích výzkumů, vytvoření testu znalostí a testu epistemických přesvědčení, jejich realizaci, doplněnou navíc o dodatečné rozhovory se žáky i učiteli. Domnívám se, že autor prokázal zejména dovednost operacionalizovat výstupy RVP ZV do testových otázek, které až na výjimky umožňují validní interpretaci úrovně historických znalostí žáků. Jedná se o zdařilý test, který svou kvalitou přesahuje mnohé testy v portfoliích magisterských státnic. Závěry nejsou ničím podstatným výjimečné ve srovnání s jinými výzkumy, lze tedy říci, že autor regionální sondou potvrdil současný stav našeho poznání o výuce dějepisu na školách. Vzhledem k tomu, že se jedná o bakalářskou práci, navrhuji autorovi následně několik podnětů, na co si v další výzkumné práci dát pozor a co ošetřit, aby velké úsilí, které sběru a interpretaci dat věnuje, získalo větší spolehlivost a vypovídající hodnotu a autor mohl naplno rozvinout svůj výzkumný potenciál.

V teoretické části je patrná obtíž zorientovat se ve výzkumech a identifikovat si ve formě otázek cíle řešerše. Reprodukce výsledků výzkumů tak trpí tím, že se jedná o výčet dat, která nejsou vhodně strukturovaná a zahrnují široký aspekt výuky dějepisu (od postojů žáků a koncept historického významu, přes znalosti, po formy výuky, pomůcky, názory učitelů atd.). Osobně bych členil kapitoly odlišně, více se věnoval rozboru RVP ZV. V důsledku pak záplava informací zůstává nevyužitá pro srovnání a pokročilejší interpretaci situace na školách, které autor sám navštívil. Nutno říci, že je to úkol náročný, protože metodologie výzkumů není jednotná.

V metodologické části práce by měl být lépe ošetřen popis sběru dat a celkově by měly být poznatky z terénu podloženy důkazy, například ve formě záznamů v terénním výzkumném deníku. Autor správně cituje v teoretické části, necituje dostatečně výstupy RVP ZV a v praktické části se s výjimkou testů nemůže odkázat vůbec na nic. Písemná zpětná vazba nebo přepis nahrávky diskuze, ošetřené souhlasly žáků – na to by bylo vhodné myslet při dalším podobném výzkumu. Nemám důvod podezřívat autora, že si názory žáků a učitelů získané v diskuzích vymyslel. Z hlediska reliability je nicméně nutné vyžadovat odkazování na zdroje a popsat, jak bylo ošetřeno, že výroky „žáci se zamýšlí“ nebo „žáky zajímá“ nejsou jen generalizací postojů několika v diskuzích aktivních žáků. Zvedali žáci vždy při odpovědi na otázky ruce? Znamenalo mlčení ostatních souhlas, nebo bylo spíše projevem obavy vyjádřit nesouhlas?

Interpretaci dat by zkvalitnila krátká kontextualizace výuky dějepisu na jednotlivých školách. Autor se jí věnuje prostřednictvím deklarácí učitelů v rozhovorech. Mně osobně by zajímalo více detailů o tom, jaká je hodinová dotace na školách, jak je formulováno cílové zaměření předmětu ve školních vzdělávacích programech, jak učitelé o cílech výuky přemýšlí. Lze z toho totiž lépe vyvozovat rozdíly mezi školami, které evidentně nejsou dány regionálně, sám autor je spíše zdrženlivý v rozlišování kvality výsledků podle typu školy (ŽS/gymnázium). Autor zjistil, že jedna ze škol se deklarovala jako škola využívající badatelskou výuku. Ovlivnilo to nějak skóre žáků?

Být autorem, zaměřil bych se ve výsledcích více na anomálie, které nezachytily předchozí výzkumy. Celkově tápu, jestli otázky žáků stran významu studia dějin, oblíbených témat apod. byly získány tím, že jim byla nabízena uzavřená sada odpovědí (v tom případě je vždy vhodné přebírat kompletní formulace z předchozích výzkumů, aby byla zajištěna srovnatelnost), nebo žáci odpovídali otevřeným výčtem. Díky tomu je totiž možné zachytit nové obsahy, resp. i trendy v historickém vědomí a myšlení, na které je možné se kvalitativně zaměřit v navazujícím výzkumu (např. zmiňována témata vztahu k Rusku, LGBTQ+, popularity KSČM aj.).

Navzdory těmto spíše méně podstatným nedostatkům celkově hodnotím bakalářskou práci jako velmi zdařilo, jako oponent navrhuji známku výborně a doporučuji práci k obhajobě.